

קצין שפי מקשיב לעדות ועדת-החקירה של ואדי סליב

מדוע קרה הדבר? שאל השופט. אינני יכול לענות לשאלתך, אדוני, ענה הקצין.

האם שמעת טענות כלשהן מפי ה- תושבים?

פרנקל: כן, אני גם מכיר את הרקע. מספר חודשים לפני-כן ערכו הפגנה נגד הסדרים בלשכת העבודה. בחרו בועד שי ישיגו על חלוקת העבודה בלשכה. גם הח- ליפו מזכיר שלא היה אהוד.

הפרטים המלאים, אותם לא הוסיף קצין המשטרה: בתל-חנן, אשר רוב אוכלוסייתה מיוצאי צפון-אפריקה, עבדו בלשכת-העבודה שני מזכירים יוצאי-אירופה. התושבים דרשו כי יוחלפו באנשים המסוגלים להבינם. כאשר בקשותיהם נתקלו בסירוב, יצאו ל- הפגין בחיפה.

אולם גם בלי הפרטים המלאים, היה ברור כי הקצין פרנקל נגע בבעיית-הבעיות: ה- קיפוח וההפליה שהיו את חומר-הדלק ל- תבערת ואדי סליב. דוד בן-הרוש, העד שבא אחריו (ראה עמודים 54, 55), לא השאיר שום ספק בקשר לכך.

מעילות

חריש עמוק

שמואל פפרקורן, האחראי על תחנת ה- טרקטורים של מושב רשפון, הגיע בידו בברכה. מולו, רכוב על אחד הטרקטורים של המושב, חרש יעקב טלפר את שדה אביו. פפרקורן, שקיבל לידיו לפני ארבע שנים את ניהול התחנה, אמר כבר להמשיך בדרך- כו, כשלתפע זכר דבר מזור: למרות ה- עבודה שפגש לא פעם את טלפר חורש בשדות ואחיו, לא ראה מעולם רישום על כך בספרי רישום העבודה של התחנה. פפרקורן, שהיה בומן מלחמה ברוסיה עבודה בבית הרושת לציוד מלחמתי ברוסיה בו עבדו 3000 פועלים, מיהר לזכירות, הורה למנהל החשבונות משה זינגר לבדוק את סידורי העבודה של טלפר, להגיש לו רשימה של השעות בהן עבד בשטחי מ- שחתו. הבדיקה היתה מהירה מאוד. התברר כי טלפר לא ציין בשום מקום כי עבד באדמות המשפחה.

האיכר הגוקשה מיהר אל טלפר, הקים בר-במקום שערוריה. טלפר מצידו לא ניסה להבטיח אף לרגע כי אמנם חרש שעות מרוכזות בשטחי אביו ראובן ואחיו יהושע (שוקה), תפלה לוי, אמר, אני כבר אר- שום הכל, ואשלם את הקנס. בכל אשמה השיטה החדשה, התנצל פפרקורן היה מר- כן להסתפק בכך, לילא זכר כי שיטה זו עלולה באוחז אופן להוליך למעילות חמ- רות יותר.

אש בשקי בומנים. עד לפני כשנה וחצי עבדו שני הסרקטוריסטים של המושב, — אמיל שדמי המועסק כבר כעשר שנים, וטלפר העובד שבע שנים — בשכר חודשי. בהסכמת שני הצדדים החלו השניים לעבוד לפי 30 אחוז שקיבלו משעות העבודה של הטרקטורים. כשהיו הטרקטורים מבצעים עבודה גדולה, היה המזמין שולח את ה- סכום בהמחאה ישר למושב, אולם לעיתים קרובות, כשהסכומים לא היו גדולים ביו- תר, קיבלו הם עצמם את התשלום.

תוך זמן קצר התברר לפפרקורן כי לא תמיד הגיעו המחאות אלה ליעודן. העניין הובא לידיו דחוף בזכירתו. כולם הסכימו כי כדי למנוע בוסה מהמושב מהמועלים מוטב לא למסור על כך למשטרה.

טלפר שנאשם רק על עבודה שלא כי חוק, נקנס ב-1500 לירות, פוטר מעבודתו. שדמי, שנשל לעצמו סכומי כסף השייכים למושב, פוטר גם הוא. נקנס ב-3000 לירות. זה לא בסדר, צעק שדמי לשמע פסק- הדין, לא לקחתי כל כך הרבה.

פפרקורן, חבר המזכירות, לא הרבה ל- התחנת אתו. אתה יכול לפנות למשטרה, לספר שלקחנו ממך סתם כסף, הציע לו. גם שדמי לא פנה למשטרה.

לומר את כל האמת, והחלו מספרים על חלקם בפרשה.

עד ראשון היה סגן-ניצב יששכר שפי, מפקדה האדמוני של גפת חיפה. לא היו בדי- בריו כל חיודשים, וההפתעה היחידה באה עקב סירובו לדבר על עצם התקריט שגר- מה להתמרדות. הוא סיפר על פגישתו הרא- שונה של עקיבא אלי-קריף עם המשטרה באר- חו לילה, על הצורה שבה הועברו הודעות המשטרה, על חלקו הוא בפרשה. אך על קרב הבקבוקים והיריות, בבית-הקפה של רוזליו, סירב לומר דבר. יושב-ראש הועדה חלץ עליו, תבע ממנו לפרט. אך מפקד הגפה התעקש בהתחמקותו.

הועדה רצתה לדעת לא רק מה קרה, אלא גם מדוע. שאל השופט צעיוני: מדוע, לדעתך, קרה הדבר דחקא בואדי סליב?

השיב שפי: אינני יכול לענות על שא- לתך, אדוני. אפשר להסביר שבקבות הפ- ציעה בא גם היתר.

עלכון לרכיסי-רן. אותה שאלה צציה הציגה הועדה, פעם אחר פעם ובצורות שונות, לעד השני: פקח צבי פייל, ראש לשכת השיטור של לשכת חיפה. כותנס של החוקרים היתה ברורה לגמרי: הם רצו לשי- מוע על הרקע העדתי של המהומות: טע- נות ההפליה, הרגשת הקיפוח של התושבים. אך גם פייל היתמם, השיב כי אינו יכול לתאר לעצמו מה דחף את התושבים להת- מרדוכם.

היחיד שנראה כאילו הספיק לשמוע בי- משך 19 שנותיו במשטרה משהו על הר- גשתי-ההפליה השוררת בין עדות המזר- היה מפקח ראשון חיים פרנקל, מפקד מש- טרת קריית-חיים. הוא הוועק ביום המא- רעות לואדי סליב, עם תגבורת של 20 איש, היה אחראי למעצר תושבי תל-חנן שנסעו לערות בני-עדתם בחיפה. סיפר הוא: באוטובוס מתל-חנן נסע גם. קצין צבא. רב-סרן. המארוקאים שנסעו לחיפה העליבו אותו ואת המדינה.

צעיוני: האם הכחישו זאת, כאשר נעצרו? פרנקל: הם לא הכחישו ולא אישרו.

צעיוני: מה צעקו?

פרנקל: מילות גנאי. (מעלעל בניירותיו): שתישרף מדינת ישראל! יחי מוחמד החמישי סולטן מארוקו! שבך-גנריון ייהרג!

אינשטדט: כאשר ביקרת לאחר מכן בתל-

גשר טבעי בין ישראל לבין המרחב. רובים נגד מפגנינים. לשיא הגיעה ההתרגשות כאשר גילה אבנרי שני סודות: שהמשלה הורתה למשטרה להשתמש להבא בנושק חם נגד המפגנינים, ושכבא-רשבע גוי- סו אנשי-צה"ל (מהמשטרה הצבאית) נגד המפגנינים. במחאות-כפיים סוערות נתקבלה בו במקום החלטה ספונטאנית: לתבוע מן הממשלה לבטל את פקודת השימוש בנושק חם, ולתבוע ממנה שלא להפעיל את צה"ל במאבק פנימי בכל מחיר שהוא.

החלטות אחרות שנתקבלו במחאות-כפיים: האסיפה תובעת מכל המפלגות לחת- על שללן הישיר והעקיף מכספי האומה. כדי להקדיש עשרות מליונים אלה לשיקומם הממשי של המעמדות והעדות המקופחים. האסיפה תובעת את ביטולן המיידי של עבודות-הדחק המשפילות את העובד, מרעיבות את משפחתו והורטות את מוסר- העבודה. המדינה חייבת להמציא עבודה יצ- רנית בשכר הוגן לכל עובד, ולצורך זה לרתום את כל אמצעי המדינה במערכת תיכנון כולל, תוך ניצול מלא היוזמה הממלכתית והפרטית.

האסיפה תובעת את ההקים ועדה לאומית בניגודתית לחיסול האפליות העדתיות, שתפ- קח על חלוקת העבודה, השיכון והסעד.

האסיפה מגנה את החינוך הקולקל בבית-הספר הישראלי, המחנך לניצול בתר- בות המזרח ובערכיו, וקוראת ליצירת מע- רכת חינוך והסברה שתכיר בתרומתם החי- נית של בני המזרח לגיבוש אופייה של האומה העברית החדשה ולהשתרשות האומה במרחב השמי.

האסיפה קוראת לבני כל העדות להת- לכד במלחמה משותפת לחיסול המשטר המנ- ציח מטבע ברייתו את ההפליה העדתית — בטרם ישתמש משטר זה באמצעי-דיכוי שי- טילו את האומה למערבולת מלחמת-אחים.

עדות

בעיית-הבעיות

יום החמישי השחור של ואדי סליב חזר והתרחש השבוע, באולם בית-המשפט המ- חווי בחיפה. בפני חמשת חברי ועדת-החקר- רה הציבורית נשבעו כזה אחר זה העדים

• שופט מחוזי משה צעיוני, דבה הרא- שי של רמלה יצחק אבן-חצירה, חיכ יעקב קליבוב, עורך-הדין רם טלמון, פרופסור ש. אינשטדט.

למורת-רוחם של כעשרה שוטרים וגידי-ת, שעמדו דרוכים במקום.

הקהל כלל ראשי-ישיבה, קשישים מבני כל העדות, שהקשיבו בהתעניינות שקטה. אולם החלק הבולט ביותר אמנם היה אותו ״דף לבן״ — נוער שמעולם לא ביקר באסיפות פוליטיות, ואשר הפעולה השמית קירבה אותו זו הסעם הראשונה להתעניינות בפע- לות מדינית. היתה זאת מהפכה בפני עצמה. **מלחמת טיפונים.** בעיה אחרת נוצ- רה עלידי כמתאים צעירים שבאו בקבוצות מאורגנות כדי להפריע, התישב על היצע. בלטו בנייהם אנשי התנועה המאוחדת של מפא"י ובוש חובשי כיפות מבני-יעקבא.

הם לא ניסו לפוצץ את האסיפה בקריאות- ביניים מאורגנות — כי מאות צעירים, בעי- קר בני עדות המזרח, איימו בזעם לוהט על כל קורא-ביניים שנראה להם כפוגע במטרת האסיפה — חיסול ההפליה העדתית. כתריסר פעמים נאלצה כיתת-סדרנים של הפעולה השמית, שהוכנה במיוחד למטרה זו, לעצור בכוח בעד אוהרים משולהבים אלה מלפגוע במפריעים באגרופיהם.

בלית ברירה, נאלצו המפריעים להסתפק בטכסיס פחות מוכן: הפרחת טיטוני-נר מעל לראש הקהל, התרוצצות קולנית אנה ואנה.

קנוניות המועדים. בתנאים אלה, עמ- דה בפני הנואמים בעיה קשה: להסביר את גישת הפעולה השמית בצורה שתובן והן עלידי הפועל הצעיר משכונת התקעה, והן עלידי רופא ממושקף בגיל העמידה מצפון תל-אביב, באחירה של התרגשות מחשמת-ה- הסביר שלום כהן: ההפליה העדתית בארץ היא עובדה קיימת תמורה, אף שלעתים קר- בות אין המפלים עצמם מרגישים בה. דוג- מה: ציון העדה או ארץ-המוצא ברוב הספ- סיג הרשמיים, הגורם להפעלת הדעות הק- דומות התת-הכרתיות אצל הפקיד המטפל.

כאשר היתה תקעה לבוא עולים ממזרח אירופה, קרא בהן, ״עוד לא ידעו אם יבואו וכמה יבואו, וכבר הכריזו על מלחמת-חובה לקליטתם. מדוע לא חשב איש להקריז על מלחמת-חובה כשבאה עליה צפון-אפריקה? נתן ילין-מור עשה את חשבון המשטר בכל שלוש הממשיות שבן-גוריון הציב לעצ- מו: הבאת עליה, קליטת עליה ומיווג גלוי יות. בכל שלוש נכשל המשטר — שלא לדבר על המשמיות האמיתיות, כגון הבטחת השלום במרחב — שדויד בן-גוריון לא קיבל על עצמו מעולם.

בנתחו את קנוניות המפלגות להשתיק את המהומות העדתיות, הצביע ילין-מור על סיבה בולטת: המפלגות מחלקות ביניהן, כגלוי ובנסתר, חלק גדול מן הכספים הב- אים מחוץ-לארץ לקליטת העולים המפגנינים.

האדם העליון. המרצה הכלכלי, המנהי- דס בנימין עומרי, הצביע על עובדה פשוטה: כיום מגיעים לארץ סכומים עצומים, בשיעור של כ-150 ל"י לכל משפחה בישראל במ- מוצע. אם היום אין המשטר מסוגל להב- טיח חיים הוגנים למאות אלפים, ודוחף אותם למהומות ולהתפרצויות — מה יהיה כאשר יפסקו השילומים ויתדלדל גם זרם הכספים האחרים? הפתרון, לדברי הנואם: חיסול קבוצות הלחץ הכלכליות המונעות תיכנון כלכלי אמתי, הקמת משטר של תיכ- נון ממלכתי כולל, שיחל את הקרוב באר- צון צודק ויקים משק יצרני של ממש.

אולם, טען אורי אבנרי, שום פתרון כל-כ- לי לא יבא להבראה סופית עד אשר תעלם הסיבה העמוקה ביותר של הקיפוח: הרעה המגוחכת כי ישראל היא מדינה אירופית. ״כל עוד שלטת תפיסה כוזבת ומסוכנת זו, קרא, יהיה יוצא אירופה האדם העליון במ- דינה וכל השאר יחשבו לאנשים נחותים. אולם כאשר תנצח המהפכה העברית, וה- משטר השמי יגש להשתלבות המדינה במע- רכות אסיה ואפריקה, ייפכו בני המזרח לאזרחים מכובדים. כי רק הם יכולים למלא את התפקיד הלאומי החשוב ביותר: להקים

אסיפת המשפחה השמית בתל-אביב: סדרנים מונעים התנגשות. אל תתנו לחם רובינו.